

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/187687,Marcin-Markiewicz-Stalinowski-tandem-Dole-i-niedole-bialostockich-sekretarzy-KW-.html>
27.02.2026, 15:32

Marcin Markiewicz: Stalinowski tandem. Dole i niedole białostockich sekretarzy KW PZPR

Podczas odwilży politycznej w 1956 r. stalinizm w Białymstoku utożsamiano z dwiema postaciami: I sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR Janem Jabłońskim oraz jego akolitą, II sekretarzem KW Stanisławem Kudłą. Obaj uchodzili za przedstawicieli partyjnego betonu hamującego procesy demokratyzacyjne. Na ich odejście czekało z utęsknieniem zarówno społeczeństwo, jak i część miejscowego aparatu partyjnego przychylna liberalizacji systemu.

03.07.2023

Bohaterowie niniejszego szkicu byli typowymi aparaczkami PZPR średniego szczebla. Los – a raczej Sekretariat KC – chciał, że obaj spotkali się w Komitecie Wojewódzkim PZPR w Białymstoku, gdzie żelazną ręką rządili województwem. Żaden z nich nie zrobił wielkiej kariery w partii, choć pewnie osiągnęliby więcej, gdyby nie trzęsienie ziemi w aparacie partyjnym w 1956 r. Dla jednego oznaczało to koniec pracy w strukturach PZPR, dla drugiego – może dlatego, że spadał z niższego konia – kilkuletnią przerwę. Przebieg ich karier pokazuje mechanizmy funkcjonowania lokalnych elit partyjnych, które nawet z najgłębszych kryzysów – choć poobijane – zazwyczaj wychodziły obronną ręką.

Młodość

Przyszli sekretarze białostockiego KW byli w podobnym wieku. Jabłoński urodził się w 1919 r., Kudła był od niego o trzy lata starszy. Obaj odebrali w młodości takie samo wykształcenie – siedem klas szkoły powszechnej. Posiadali przy tym, jakże pożądane przez powojenną władzę, pochodzenie chłopsko-robotnicze. Pierwszy urodził się w Piotrkowie Trybunalskim i już jako nastolatek rozpoczął pracę w tamtejszej Hucie Szkła „Hortensja”. Kudła natomiast pochodził ze wsi i od najmłodszych lat pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w Kobieli nieopodal Pińczowa.

Jabłoński rozpoczął flirt z komunizmem jeszcze przed wojną. Należał do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, za co w sierpniu 1937 r. został skazany na trzy lata pozbawienia wolności. Z więzienia w Drohobycz u wolności go Armia Czerwona we wrześniu 1939 r. i błyskawicznie odnalazł się w nowych realiach, czynnie wspierając włączenie polskich Kresów w skład tzw. Zachodniej Ukrainy. Kudła, jako młody człowiek, nie miał ciągłości komunistycznych. W latach trzydziestych należał do Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”, następnie walczył w kampanii wrześniowej, a po ucieczce z niemieckiej niewoli wrócił do rodzinnej miejscowości. Latem 1942 r. wstąpił do Polskiej Partii Robotniczej. Obaj trafili do Niemiec na roboty przymusowe, zaś po powrocie do kraju ochoczo włączyli się w budowę nowego systemu.

W aparacie partyjnym

Kudła, zanim zaczął pracę w aparacie partyjnym, musiał uzupełnić wykształcenie. Pierwszą połowę 1946 r. spędził na kursach w Centralnej Szkole Partyjnej PPR w Łodzi. Już w sierpniu tego roku został I sekretarzem Komitetu Powiatowego PPR w Kozienicach, a od końca 1947 r. przez dwa lata sprawował analogiczną funkcję w Pińczowie. W ankiecie personalnej pracownika

partyjnego uskarżał się na swój „niski poziom umysłowy”, który chciał podnieść poprzez „lepsze wykształcenie, tak partyjne jak i ogólne”.

Jego pragnieniom stało się zadość, gdyż w październiku 1949 r. skierowano go na dwuletnią Szkołę Partyjną przy KC PZPR. Po jej ukończeniu otworzyły się przed nim możliwości pracy na stanowiskach wyższych niż powiatowe.

Kariera Jabłońskiego od początku wyglądała na bardziej bogatą. Już we wrześniu 1945 r. został na krótko I sekretarzem Komitetu Miejskiego PPR w Piotrkowie Trybunalskim, później – do lutego 1949 r. – kierował wojewódzkimi i miejskimi strukturami Związku Młodych w Łodzi. Następnie przeniesiono go do stolicy, gdzie pracował w Zarządzie Głównym tej organizacji, zaś od 1950 r. był starszym instruktorem Wydziału Organizacyjnego KC PZPR.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł